
Läxhjälp

- ett diskussionsunderlag

Läxhjälp – ett diskussionsunderlag

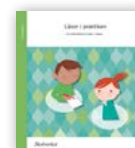
Många skolor erbjuder sina elever läxhjälp, men hur kan man arbeta för att få läxhjälpen riktigt bra? Det här diskussionsunderlaget vänder sig till lärare och rektorer som tillsammans vill fundera, diskutera och utveckla sin skolas läxhjälp.

Läxhjälp kan ha olika syften och former, och det finns ingen allmänt accepterad definition av vad läxhjälp innebär. Termen läxhjälp är relativt etablerad, men kan vara missvisande eftersom den verksamhet som åsyftas ofta handlar om mer än att bara hjälpa eleverna med läxor. Det framgår av utvärderingsrapporten *Mer än bara läxor*.¹

Syftet med det här diskussionsunderlaget är att underlätta en strukturerad reflektion kring behov av och möjliga former för läxhjälp, utifrån utvärderingens slutsatser. Utvärderingsrapporten ger ett kunskapsunderlag som är bra att ha med sig i diskussionen. Kanske väcker läsningen av rapporten också andra frågor som är relevanta att diskutera på er skola. Därför kan det vara bra att inleda arbetet med att utveckla skolans läxhjälpsverksamhet med att läsa utvärderingsrapporten *Mer än bara läxor*.

Även stödmaterialet *Läxor i praktiken*² kan vara en värdefull utgångspunkt då det lyfter fram faktorer som kan bidra till att de läxor som ges är kunskapsutvecklande och ger alla elever möjlighet att lyckas. Det går också att använda diskussionsunderlaget fristående utan att ha tagit del av de andra texterna.

Identifiera behoven

Utvärderingen *Mer än bara läxor* visar att läxhjälpsverksamheten ganska sällan organiseras utifrån identifierade behov. I stället är den ofta utformad utifrån vilka resurser som råkar finnas till hands. Det innebär att det kan vara klokt att låta diskussionen börja ”från början”, även om ni redan har läxhjälp på skolan. På så sätt kan olika möjliga organisationsformer värderas förutsättningslöst och med utgångspunkt i elevernas behov. Det är viktigt att skolledningen är involverad i diskussionerna om läxhjälp och de beslut som diskussionerna eventuellt leder fram till.

Vår förhoppning är att diskussionsfrågorna ska bidra till att skapa en konkretiserad bild av om det finns behov hos eleverna som kan mötas genom läxhjälp

1 Skolverket (2014). *Mer än bara läxor* – en utvärdering av läxhjälp på tio skolor.

2 Skolverket (2014). *Läxor i praktiken* – ett stödmaterial om läxor i skolan.

samt en målbild för den eventuella verksamheten. När ni har diskuterat utifrån frågorna i detta diskussionsunderlag väntar arbetet med att planera och genomföra samt systematiskt utvärdera verksamheten.

Att identifiera elevernas behov av och önskemål om läxhjälp

Ett första steg i en diskussion om läxhjälp kan vara att fundera på om eleverna på skolan har behov och önskemål som skulle kunna mötas genom någon form av läxhjälp. Ta i första hand utgångspunkt i de behov och utvecklingsområden som framkommit i det systematiska kvalitetsarbetet. Om ni märker att behovsanalysen i det systematiska kvalitetsarbetet inte ger underlag för diskussionen, ta ställning till om behovsanalysen bör utvecklas framöver.

Diskutera

1. Hur ser nuläget ut när det gäller elevernas förutsättningar att bedriva studier utanför ordinarie lektionstid? Har eleverna till exempel tillgång till nödvändigt material såsom böcker och datorer? Har de tillgång till en god studiemiljö där de kan få studiero efter skoltid? Om ni inte vet hur elevernas förutsättningar ser ut, hur kan ni ta reda på det?

Fundera över dessa praktiska förutsättningar ur olika elevgruppers perspektiv.

2. Vad vet ni om era elevers behov av hjälp med läxor och annat skolarbete? Har eleverna uttryckt önskemål om läxhjälp? Finns det behov av hjälp i särskilda ämnen? Finns det elever som önskar få vägledning för att hitta rutiner för självstudier och studieteknik? Finns det behov av mer individuell hjälp från lärare eller annan vuxen?

Fundera över behovet av hjälp med läxor och annat skolarbete ur olika elevgruppers perspektiv. Exempel på elevgrupper kan vara nyanlända elever, särskilt begåvade elever och elever i behov av särskilt stöd.

3. Vilka behov och önskemål kan läxhjälpen möta, och vad behöver mötas med andra insatser än läxhjälp?

4. Finns det andra sätt att möta de identifierade behoven och önskemålen som i jämförelse med läxhjälp skulle innebära en mer effektiv användning av skolans resurser?

Läxhjälpens syfte

Det övergripande syftet med läxhjälpen är i regel att höja elevernas kunskapsresultat. På vilket sätt läxhjälpen ska bidra till ökade kunskapsresultat och hur läxhjälpen förhåller sig till övrig verksamhet är däremot ofta uttalat och underförstått på skolorna i studien som beskrivs i *Mer än bara läxor*.

I utvärderingen identifierades tre olika delsyften med läxhjälpsverksamheten på de tio studerade skolorna:

- att ge eleverna praktiska förutsättningar för studier,
- att ge eleverna stöd i det löpande skolarbetet, och
- att stärka elevernas förmåga att långsiktigt ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

En läxhjälpsverksamhet kan ha ambitionen att uppfylla ett eller flera av dessa och andra syften.

Diskutera

1. Vilka av dessa syften skulle en läxhjälpsverksamhet på er skola kunna fylla, utifrån
 - elevernas praktiska förutsättningar att bedriva studier utanför ordinarie lektionstid,
 - elevernas behov av och önskemål om hjälp med läxor och annat skolarbete, samt
 - elevernas förmåga att långsiktigt ta ansvar för sin kunskapsutveckling?
2. Vilka andra syften kan läxhjälpen ha?

Läxhjälpens målgrupp och räckvidd

Utvärderingen visar att antalet deltagande elever varierar stort mellan de studerade läxhjälpsverksamheterna, och att vissa verksamheter endast omfattar ett fåtal elever. Därmed begränsas det samlade genomslaget av läxhjälpen. De elever som deltar har blandade kunskapsresultat, och många av de elever som deltar har stora stödbehov av olika slag. I regel når läxhjälpen dock inte de elever som står allra längst ifrån ett godkänt betyg.

Diskutera

1. Utifrån de behov ni har identifierat och de syften ni har formulerat, vilka elever vill ni att skolans läxhjälp ska nå?
2. Om ni har en befintlig läxhjälpsverksamhet på skolan, vilka elever deltar i den? Vilka elever deltar inte i läxhjälpen och vad tror ni att det beror på?
3. Hur skulle ni kunna arbeta för att få målgruppen att vilja ta del av läxhjälpsverksamheten? Hur kan ni informera elever och vårdnadshavare om att läxhjälpen finns och vad den syftar till?

Att utforma, genomföra och utvärdera läxhjälpen

Läxhjälp är inte reglerat i skollagen, skolförordningen eller läroplanen och därmed finns det inget som anger vad som ska göras, vem som ska leda verksamheten eller vilka elever som ska delta.³ Detta medför såväl möjligheter som risker.

Exempel på möjligheter kan vara att eleverna i hög grad ges förutsättningar att styra över innehållet i läxhjälpen och själva kan välja om de vill delta eller inte, vilket kan stärka deras engagemang. Läxhjälpen kan också ge goda förutsättningar för fördjupning och individualisering.

Stöd materialet *Läxor i praktiken* kan vara ett stöd för den som vill fördjupa sig i en diskussion om läxors fördelar och risker eller hur man kan arbeta med läxor.

³ Sedan 2014 finns det statsbidrag för läxhjälp. För statsbidragsfinansierad läxhjälp finns vissa bestämmelser, bland annat att lärare ska leda den statsbidragsfinansierade läxhjälpen. Läs mer i *Förordning (2014:144) om statsbidrag för läxhjälp*.

En risk kan vara att skolan förlitar sig på att läxhjälpen ska möta elevernas behov av stöd och hjälp, och att man därför åsidosätter elevers rätt till särskilt stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det finns också en risk att läxhjälpens verksamhet inte ligger i linje med den ordinarie undervisningen om den inte leds av ämneskunniga lärare. Vidare kan frivilligheten göra det svårare att nå elever som saknar motivation.

I utvärderingen *Mer än bara läxor* identifieras olika former för läxhjälp. Två exempel är:

Öppen studieverkstad har formen av en drop in-verksamhet där alla elever i en viss årskurs eller på hela skolan är välkomna att delta när de så önskar. Det är vanligt att eleverna själva väljer vilka ämnen och uppgifter de vill fördjupa sig i vid varje tillfälle.

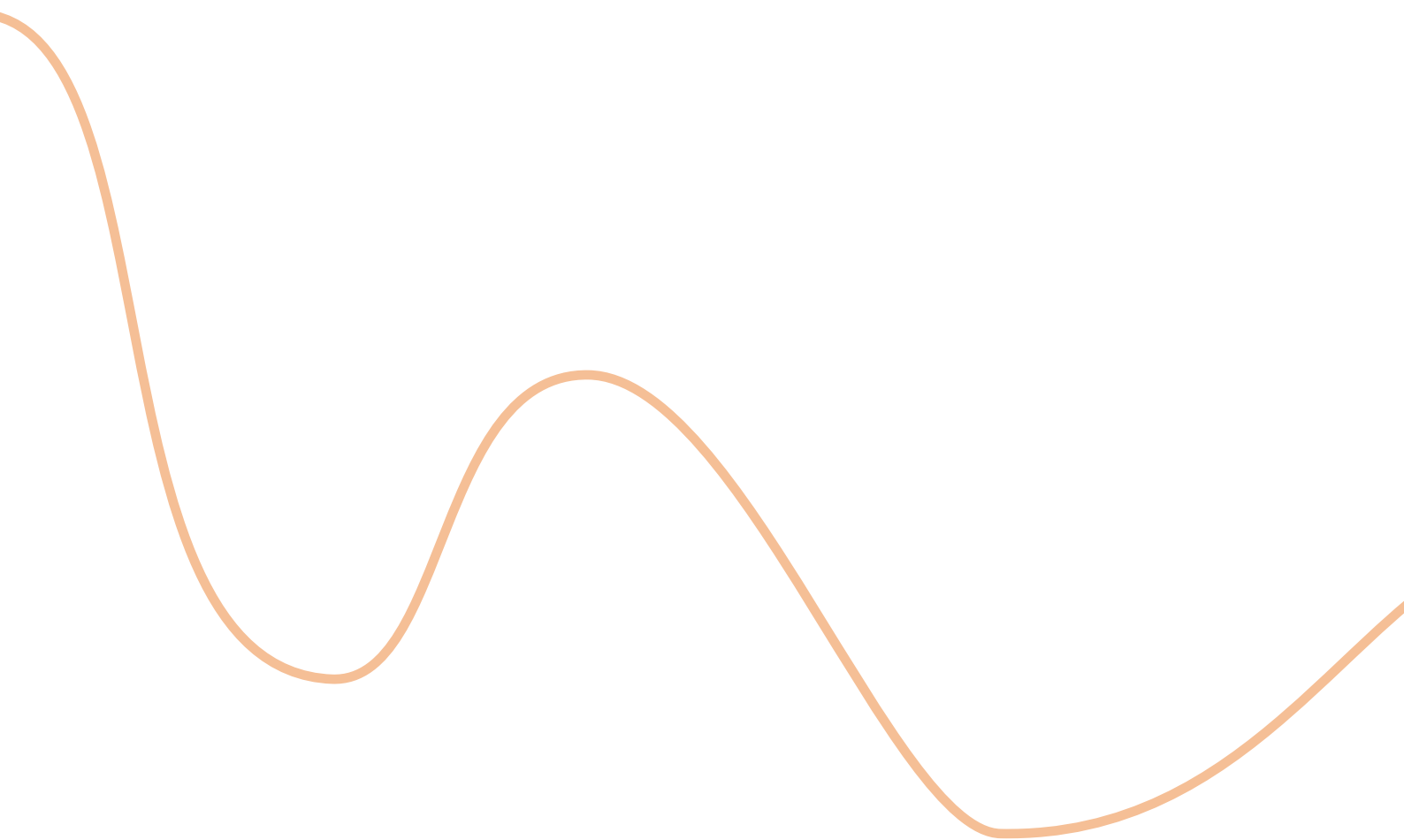
Kontinuerligt studiestöd innebär en verksamhet där samma elever får hjälp med sina studier av samma läxhjälpsledare varje gång. Deltagandet är i grunden frivilligt, men bygger samtidigt på någon form av överenskommelse att delta regelbundet.

Observera att det också kan finnas läxhjälp som inte passar in i dessa kategorier.

Diskutera

1. Hur kan läxhjälpen utformas för att till vara de positiva möjligheter som anges ovan?
2. Hur kan läxhjälpen utformas för att de ovan angivna riskerna ska undvikas eller minska?
3. Vilka fördelar och nackdelar finns det med de organisationsformer som beskrivs ovan och andra sätt att organisera läxhjälpen?
4. Vilken form eller vilka former för läxhjälp passar era elever bäst, utifrån
 - de behov och önskemål ni har identifierat,
 - de syften ni har formulerat, och
 - de målgrupper ni vill att läxhjälpen ska nå?

5. Hur kan ni arbeta för att läxhjälpen ska ligga i linje med den ordinarie undervisningen? Vilken kommunikation behövs mellan ordinarie lärare och den eller de som håller i läxhjälpen? Hur kan läxor utformas och förberedas för att alla elever ska ges rimliga och likvärdiga förutsättningar att arbeta med dem utanför den vanliga lektionstiden?
6. Vilka för- och nackdelar kan det innebära om läxhjälpen drivs i skolans egen regi respektive om en extern aktör ansvarar? Vad behöver skolan tänka på om den ska samarbeta med en extern aktör?
7. Hur kan ni arbeta systematiskt för att ta reda på hur läxhjälpen fungerar och få ett underlag för att förbättra verksamheten?

Skolverket

www.skolverket.se